

## **Svar på skriftligt spørgsmål om placering av minderårige fanger**

### **Till riksdagens talman**

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gæller oversænt følgende skriftlige spørgsmål SS 1032/2020 rd undertegnet av riksdagsledamot Veronika Honkasalo /vænst:

Hur æmnar regeringen garantera att verkstællandet av fængelsestraffen ær fullt ut fœrenlige med konventionen om barnens rettigheder, og at barnets sækerhet, vælbefindende, stœd og mœjlighet till ett icke-kriminellt liv inte æventyras genom at placera minderårige og vuxna fænger i samme utrymmen,

hur garanteras at placeringen av minderårige fænger trygger nœdvændige kontakter till barnets nærstående og øvrige faktorer som pæverkar barnets vælbefindende om barnfænger fræn olike orter i landet framœver placeras pæ en ævelning i Vanda,

kommer lagstiftningen æven at ses øver fœr at skærpe skyldigheterna at hælla barnfænger ætskilda fræn vuxna fænger og tænker Finland omprœve det fœrbehæll i artikel 10 i konventionen om medborgerlige og politiske rettigheder som det gjœrt, og

æmnar regeringen pæ bredere front utværdere hur læmpligt ett ovillkorligt fængelsestræff ær fœr minderårige gærningsmæn, og till eksempel fræmjæ tillæmpningen av ungdomsstræff?

Som svar pæ dette spœrsmål ænfœr jag fœljande:

Enligt en vedertagen internationell og nationell princip om stræffrættslige pæfœljder ska fængelsestræff ælltid vara den siste utvægen, i synnerhet fœr minderårige. Enligt 6 kap. 9 § 2 mom. i stræfflagen fæar fœr ett brott som nægon har begætt innan han eller hon fyllde 18 ær inte dœmas till ovillkorligt fængelsestræff, om det inte finns vægende skæler.

Fœr at undvika stræffrættslige pæfœljder fœr minderårige gærningsmæn finns, beroende pæ fall, fœljande metoder: begrænsning av fœrundersœkning, ætalseftergift, domseftergift eller medling.

Primære stræffrættslige pæfœljder fœr minderårige ær samhællstjænst med eventuell øvervakning, ungdomsstræff eller villkorligt fængelsestræff med øvervakning. I de sællsynte fall dæ en minderårige, trots vad som ovan næmns, dœms till ovillkorligt fængelsestræff, beæktas vid øvervægende av vægende skæler enligt 6 kap. 9 § 2 mom. i stræfflagen gærningsmannens placering i en sædan barnskyddsanstalt som næmns i 57 § i barnskyddslagen (417/2007), med ændra ord i en anstalt utanfœr fængelse.

Enligt 5 kap. 2 § i fängelselagen ska ”Fångar som inte fyllt 18 år hållas avskilda från vuxna fångar, om inte deras fördel kräver något annat”. Finlands lagstiftning är förenlig med konventionen om barnets rättigheter (1989, FördrS 51/1991). Artikel 37 (3) i konventionen lyder som följer: ”varje frihetsberövat [ska] barn hållas åtskilt från vuxna, om det inte bedöms vara till barnets bästa att inte göra detta”. I förarbetena till fängelselagen hänvisas uttryckligen till konventionen om barnets rättigheter. I samband med stiftandet av fängelselagen utvärderade grundlagsutskottet i sitt utlåtande GrUU 20/2005 den föreslagna lagstiftningen om minderåriga, och konstaterade att utskottet inte har något att anmärka om de bestämmelser i lagförslaget som berör frågan att hålla minderåriga åtskilda från vuxna.

Ett praktiskt hinder att hålla minderåriga fångar åtskilda i enlighet med vad som föreskrivs i fängelselagen är att målgruppen är liten och att därav ofta följer isolering. Under de senaste åren har antalet minderåriga i fängelser varit färre än tio om dagen, och största delen av dem är häktade som inte dömts till fängelsestraff och vars häktning kan vara endast i några veckor. Det ringa antalet minderåriga fångar har försvårat placeringen av dem åtskilt från vuxna fångar, då placeringen av en minderårig fånge åtskild från de vuxna i praktiken betyder fullständig isolering. Det är känt att isolering orsakar såväl hos vuxna som hos minderåriga fångar avsevärda och framför allt mentala skador. Isolering ska därför enligt internationella fördrag och rekommendationer och enligt fängelselagen användas så lite som möjligt och bara för korta tider.

Koncentreringen av minderåriga fångar till några utvalda fängelser där deras intressen bäst kan tillvaratas ska utredas hos Brottspåföljdsmyndigheten våren 2021. I utredningen beaktas minderårigas intressen och behov, bland annat att flickor och pojkar skiljs åt på det sätt som föreskrivs i fängelselagen, stöd och aktivitet som ordnas i fängelset och minderårigas möjlighet att hålla kontakt till närstående. Det huvudsakliga målet är att minderåriga fångar placeras i fängelser på ett sådant sätt att vuxna fångar inte har tillträde till de minderårigas avdelning. Vuxna och minderåriga fångar kan dock ha gemensamma övervakade aktiviteter på dagen.

Ordalydelsen i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (s.k. MP-konventionen, FördrS 7/1976) om att hålla minderåriga åtskilda från vuxna är ovillkorlig (”ska hållas åtskilt från vuxna”) och tillåter inte undantag, inte ens när det strider mot den minderåriges intresse att hen hålls åtskilt. Ordalydelsen i konventionen om barnets rättigheter, som trädde i kraft senare, är mer flexibel och barn ska i fängelse hållas åtskilt från vuxna ”om det inte anses vara till barnets bästa att inte göra detta”. Den senare nämnda motsvarar fängelselagens bestämmelser.

Finland har i sin 7:e periodiska rapport om FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter som blev färdig 2020 konstaterat för FN:s människorättskommitté att Finland på grund av det ringa antalet minderåriga fångar ännu inte kan stryka förbehållet att hålla minderåriga fångar åtskilt, utan att Finland eftersträvar att placera dömda minderåriga på inrättningar utanför fängelser och önskar att domstolarna tillämpar alternativen till häktning på minderåriga när det enligt domstolens bedömning är möjligt.

Vid justitieministeriet utvärderas som en del av behoven att revidera fängelselagen och behoven att utveckla påföljdssystemet även påföljder som kan tillämpas på minderåriga och unga och andra åtgärder som kan passa dem. En gärningsman som ännu inte fyllt 18 år då han eller hon begått ett brott får inte dömas till fängelsestraff, om inte vägande orsaker kräver det, och det finns inga

planer på att försöka öka tillämpningen av ovillkorligt fängelsestraff på minderåriga oftare än i nuläget. Domstolen beslutar alltid om straffrättsliga påföljder.

Ministeriet har för avsikt att undersöka varför ungdomsstraffet har så låg användningsnivå och eventuella behov att ändra på straffet. Ministeriet finansierar även provanvändningen av verksamhetsmodellen för unga som uppvisar symptom genom att begå brott på fyra orter. Med verksamhetsmodellen stöds de minderåriga och unga som återkommande begår brott eller som avtjänar samhällspåföljder, samt de minderåriga och unga som blir frigivna. Det centrala i verksamhetsmodellen är att det barnskyddets processer och den straffrättsliga processen samordnas så att unga personers intressen och behov tillvaratas samt att servicehelheten har en tydlig ansvarsperson.

Helsingfors 19.2.2021

Justitieminister Anna-Maja Henriksson